

LATVIJAS DABAS FONDS
2013. GADA DARBĪBAS
PĀRSKATS

LATVIJAS DABAS FONDS ir viena no senākajām dabas aizsardzības sabiedriskajām organizācijām Latvijā. Tas tika dibināts 1990. gadā. Latvijas Dabas fonda galvenais mērķis – sargāt Latvijas dabas daudzveidību. Lai to īstenotu, Latvijas Dabas fonds darbojas dabas aizsardzības praktiskajā nodrošināšanā un sabiedrības izglītošanā par dabas daudzveidības nozīmi.

LATVIJAS DABAS FONDA KOMANDA 2013.GADĀ

Liene Auniņa, Ainārs Auniņš, Ojārs Balcers, Valda Baroniņa, Andrejs Briedis, Mārtiņš Bračs, Zaiga Brača, Ilze Danefelde, Lelde Eņģele, Gatis Eriņš, Inese Gmizo – Lārmane, Jolanta Jēkabsone, Ivars Kabucis, Aigars Kalvāns, Jānis Kuze, Viesturs Lārmanis, Aivars Petriņš, Ilze Priedniece, Jānis Priednieks, Inese Pudāne, Gunita Pužule, Edmunds Račinskis, Inga Račinska, Jānis Reihmanis, Nora Rustanoviča, Rūta Sniedze – Kretalova, Voldemārs Spunģis, Baiba Strazdiņa, Ģirts Strazdiņš, Maija Ušča, Laura Zvingule.

Latvijas Dabas fonds

Dzirnavu iela 73-2
Rīga, LV 1011
Tālrunis: 67830999
E-pasts: ldf@ldf.lv
www.ldf.lv
www.dabasdati.lv
twitter.com/ldf_lv

SATURS

AR ZAĻU SKATU (Ģ.STRAZDIŅŠ)	3
2013.GADĀ ĪSTENOTIE PROJEKTI:	
LĪDZDALĪBA DABAS AIZSARDZĪBAS POLITIKAS VEIDOŠANĀ	4
PORTĀLS DABASDATI.LV	5
GRIEZES BIOTOPU ATJAUNOŠANA NATURA 2000 TERITORIJĀ DVIETES PALIENE	6
LIELĀ DUMPJA BIOTOPA ATJAUNOŠANA DIVOS PIEKRASTES EZEROS LATVIJĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: COASTLAKE)	8
ĒRĢĻI PĀRI ROBEŽĀM (PROJEKTA AKRONĪMS: EAGLES)	9
ILGTSPĒJĪGAS LAUKSAIMNIECĪBAS NODROŠINĀJUMS PASAULĒ APDRAUDĒTO PUTNU SUGU AIZSARDZĪBAI LAUKU AINAVĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: BALTIJAS GRĪŠĻU ĶAUĶIS)	10
ĶEMERU NACIONĀLĀ PARKA HIDROLOĢISKĀ REŽĪMA ATJAUNOŠANA (PROJEKTA AKRONĪMS: HYDROPLAN)	11
MEŽA BIOTOPU ATJAUNOŠANA GAUJAS NACIONĀLAJĀ PARKĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: FOR-REST)	11
EIROPAS SAVIENĪBAS NOZĪMES BIOTOPU INVENTARIZĀCIJA LIETUVAS REPUBLIKAS TERITORIJĀ	12
BIOLOĢISKI VĒRTĪGO ZĀLĀJU INVENTARIZĀCIJA LATVIJĀ	12
BARĪBAS VIELU NOTECES MAZINĀŠANA BALTIJAS JŪRĀ, VIENOTI APSAIMNIEKOJOT MITRZEMES UN ZĀLĀJUS (PROJEKTA AKRONĪMS: SNOWBAL)	14
MEATBALL	15
SUGU UN BIOTOPU DATU PIEGĀDE, INTERPRETĀCIJA UN APSTRĀDE ZIŅOJUMA GATAVOŠANAI ATBILSTOŠI BIOTOPU DIREKTĪVAS 17.PANTAM (PROJEKTA AKRONĪMS: ARTICLE 17)	16
ES NOZĪMES AIZSARGĀJAMO DABAS TERITORIJU <i>NATURA 2000</i> DATU BĀZES AKTUALIZĀCIJA	16
BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS MONITORINGA PROGRAMMAS AKTUALIZĀCIJA UN DABAS AIZSARDZĪBAS INSTITŪCIJU PERSONĀLA APMĀCĪBA	17
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA ATJAUNOŠANA DABAS LIEGUMAM "SĀTIŅU DĪĶI"	17
DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNU IEVIEŠANA – PASĀKUMU EFEKTIVITĀTES NOVĒRTĒJUMS <i>NATURA 2000</i> TERITORIJĀS „SAKAS GRĪŅI”, „ČUŽU PURVS” UN „ĀDAŽI”	18
MONITORINGS <i>NATURA 2000</i> TERITORIJĀS	19
INOVATĪVAS PIEEJAS JŪRAS BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS MONITORINGAM UN DABAS VĒRTĪBU AIZSARDZĪBAS STĀVOKĻA NOVĒRTĒŠANAI BALTIJAS JŪRĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: MARMONI)	20
EKOENERĢIJAS TĪKLA ATTĪSTĪBA	20
LATVIJAS DABAS FONDA ATBALSTĪTĀJI UN SADARBĪBAS PARTNERI	

Lakši jeb meža loki *Allium ursinum* un strauspapardes *Matteuccia struthiopteris*. Foto: I. Gmizo – Lārmane.

AR ZAĻU SKATU

2013. gads iezīmējās ar vairākiem svarīgiem darbiem, uz kuriem bija jākoncentrējas gan Latvijas Dabas fonda (LDF) darbiniekiem, gan ekspertiem. Viens no nozīmīgākajiem bija Latvijas ziņojuma Eiropas Komisijai par apdraudēto sugu un dzīvotņu stāvokli 2007.-2012. gada periodam atbilstoši direktīvas par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Biotope direktīva) 17.pantam sagatavošana. Pateicoties kolēģu pašizliedzīgajam darbam mums to izdevās paveikt iekļaujoties saspringtajos termiņos. Ziņojuma rezultāti radīja ne mazums jautājumu, jo kā nu ne, – tie uzrādīja vērā ņemamu situācijas pasliktināšanos salīdzinot ar iepriekšējā perioda ziņojumu. Te gan jāatzīmē, ka šis ziņojums tika gatavots pēc nedaudz citas metodikas un ne visi tā rezultāti atspoguļo reālas izmaiņas dabā. No otras puses par situācijas pasliktināšanos vairākās dzīvotņu un sugu grupās nebūtu jābrīnās, ja valsts prioritātes pēdējos gados vairāk bija vērstas gan uz ekonomiskās krīzes pārvarēšanu intensīvāk cērtot mežus, gan uz lauksaimniecības intensifikāciju. Salīdzinoši daudz mazāk vērības tika pievērsts ilgtspējīgiem saimniekošanas modeļiem. Uz šī fona runas par Latviju kā vienu no *zaļākajām* valstīm pasaulē izklausās stipri vien nevietā. *Zaļumam* vispirms ir jābūt cilvēku pārliecībā, no kuras izriet rīcība. Ja pārliecības trūkst vai, pareizāk sakot – tā ir citā, bet ne zaļā krāsā, tad *zaļums* ir tikai kā izkārtne sirdsapziņas nomierināšanai, sak' – Latvijā jau vēl ir daudz *dabas* – meži, pļavas, purvi, upes un ezeri utt. Būt jau ir, bet, ja iedziļināties dabas daudzveidības kvalitātē, tad skats nemaz tik iepriecinošs vairs nav. Un tieši to parāda arī sagatavotā ziņojuma rezultāti – konstatēts, ka no kopumā 57 īpaši aizsargājamām dzīvotnēm 49 (86%) atrodas nelabvēlīgā stāvoklī un 47% stāvoklis turpina pasliktināties, kā arī reģistrēta viena izmirusi dzīvnieku suga.

Pilnīgāku priekšstatu par aizsargājamajām dzīvotnēm Latvijā gan varēsīm gūt tikai pēc to kartēšanas, ko Latvijā plānots uzsākt pēc pāris gadiem. Bet tikmēr mūsu eksperti strādā Lietuvā, palīdzot kolēģiem kartēt aizsargājamās dzīvotnes mūsu kaimiņvalstī. Šis darbs tiks pabeigts jau 2014. gada nogalē.

Esam priecīgi par šogad uzsākto sadarbību ar Latvijas Valsts radio un televīzijas centru, kopīgi attīstot tiešraides projektu no putnu ligzdām. Ar LVRTC atbalstu 2014. gada sezonā uzstādīsim 3 kameras – pie zivjērgļa, jūras ērgļa un melnā stārķa ligzdām. Kā rāda iepriekšējo gadu pieredze tiešraides sniedz ne vien unikālu sugu vērošanas pieredzi, bet arī jaunu informāciju par putnu uzvedību, savstarpējām attiecībām, barības bāzi u.c.

Ieguldījumu dabas aizsardzībā var sniegt ikviens, ja vien pārliecība ir *zaļa*. Jebkurā saimniecības jomā mēs redzam arvien vairāk un vairāk dabai draudzīgu izvēļu iespējas un arī paraugus – lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, enerģētikā un tā joprojām. Vajag tikai raudzīties nākotnē ar optimisma pilnu skatu un kad vien un kur vien iespējams – rīkoties *zaļi*. Un tad arī valsts nebūs vien zaļa vārdos, bet arī darbos.

Ģirts Strazdiņš, Latvijas Dabas fonda valde

LĪDZDALĪBA DABAS AIZSARDZĪBAS POLITIKAS VEIDOŠANĀ

2013. gadā tika uzsākts projekts „Ilgtspējīgas attīstības veicināšana, integrējot vides un dabas aizsardzības prasības politikas plānošanas dokumentos” LDF trīs gadu darbības programmas īstenošanai ar mērķi stiprināt pilsonisko sabiedrību un veicināt sabiedrības interesēm un ilgtspējīgas attīstības principiem atbilstošu lēmumu pieņemšanu, integrējot vides un dabas aizsardzības prasības politikas plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos.

LDF sadarbībā ar Pasaules Dabas fondu, Latvijas Ornitoloģijas biedrību, Latvijas Botāniķu biedrību, Latvijas Entomoloģijas biedrību, Vides aizsardzības klubu un Baltijas Vides forumu sniedza priekšlikumus Latvijas un EK partnerības līguma 2014.-2020. gadam, darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” un Lauku Attīstības programmas 2014.-2020. gadam izstrādei, kā arī piedalījās šo dokumentu apspriešanā un diskusijās ar lauksaimnieku organizācijām, Zemkopības ministriju un VARAM. LDF piedalījās arī Vides politikas pamatnostādņu 2014.-2020. gadam izstrādes procesā.

Sadarbībā ar vietējām NVO tika aktualizēti ĪADT apsaimniekošanas jautājumi un diskusija par NVO iespējām iegādāties zemi dabas aizsardzības mērķu īstenošanai. Tika uzsākta sadarbība ar Somijas Dabas aizsardzības asociāciju, Latvijas Zaļo kustību un Zaļo Brīvību par Ekoenerģijas sertifikāta ieviešanu Latvijā.

LDF sniedza atzinumus par 4 normatīvo aktu projektiem un piedalījās to saskaņošanas procesā, kā arī turpināja aktīvi darboties Vides konsultatīvajā padomē, citās konsultatīvajās padomēs, projektu uzraudzības grupās, ZM darba grupā par mežu apsaimniekošanas jautājumiem, Eiropas Vides biroja un CEEweb darba grupās.

Projekta ietvaros LDF palīdzēja risināt arī vietējo iedzīvotāju aktualizētās vides problēmas, kā arī organizēja LDF darbinieku un citu interesentu tikšanās ar ekspertiem un diskusijas par aktuāliem vides aizsardzības, mežu apsaimniekošanas un lauku attīstības programmas jautājumiem.

LDF darbības programmas īstenošana projekta „Ilgtspējīgas attīstības veicināšana, integrējot vides un dabas aizsardzības prasības politikas plānošanas dokumentos” ietvaros turpināsies arī 2014. un 2015. gadā.

Projekts tiek īstenots ar EEZ finanšu instrumenta 2009-2014 atbalstu. Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija

PORTĀLS DABASDATI.LV

2013. gadā portālā Dabasdati.lv pavisam kopā ziņototi 14 628 novērojumi, no kuriem 52,72 % ir novērojumi ar fotogrāfijām. Kopējais ziņoto novērojumu skaits kopš 2008. gada decembra ir sasniedzis 74 178 novērojumus. 2013. gadā visbiežāk ziņots par putniem (67%), tauriņiem (10%), augiem (8%) un zīdītājiem (3%), bet vidējais apmeklētāju skaits 2013. gadā – 12 537 unikālie apmeklētāji mēnesī. Vislielākais unikālo apmeklētāju skaits bijis jūnijā, kad ar tiešsaistes kameras palīdzību portālā bija iespēja sekot līdzi zivjērgļu ikdienas gaitām. Kopš 2008. gada portālā reģistrējušies 2015 lietotāji, no tiem 444 to izdarījuši 2013. gadā.

2013. gada maijā Latvijas Dabas fonds ar Dabasdatu telti piedalījās Zaļās jostas vides izglītības pasākumā „Zaļā diena”, kas norisinājās Brīvdabas muzejā. Dabasdatu teltī bērniem bija iespēja ar dažādu galda spēļu palīdzību iepazīt mežu un pļavu augus un dzīvniekus, kā arī klausīties un mācīties atpazīt putnu balsis.

Jūnijā, sadarbībā ar Latvijas Botāniķu biedrību, tika izsludināts konkurss „Augu fotoreportieris 2013”. Tā mērķis bija veicināt augu novērojumu publicēšanu, lai tie būtu pieejami un izmantojami arī citiem interesentiem un pētniekiem. Konkurss veicināja arī augu vērotāju – gan neprofesionālu, gan botāniķu aktivitāti – laika posmā no 2013. gada 1. jūnijam līdz 30. oktobrim tika iesniegti 1037 augu ziņojumi (neskaitot sūnas), t.sk. lielākā daļa ar fotogrāfijām, kas ļauj pārlicināties, ka suga noteikta pareizi. Kopā ziņots par 489 paparžaugu un ziedaugu taksoniem (lielākoties sugas, dažos gadījumos ģints līmenī), kas veido ap 25 % Latvijas vaskulāro augu floras. Konkursa periodā ziņots par 64 aizsargājamām augu sugām, kuru starpā dažas ir arī ļoti retas – piemēram, atrasta jauna grīņu sārtenes atradne un jauna ārstniecības brūnvālītes atradne.

Nora Rustanoviča, portāla Dabasdati.lv redaktore

Dabasdatu teltis Brīvdabas muzejā pulcēja daudz interesentu. Foto: N.Rustanovičs.

Grīņu sārtenē *Erica tetralix* Latvijā sastopama ļoti reti, tikai valsts rietumu daļā, galvenokārt piejūrā. 2013. gada vasarā U.Suško un R.Sniedzei – Kretalovai izdevās atrast jaunu atradni Alsungas novadā. Foto: U.Suško.

Zaļā zaigspāre *Chalcolestes viridis* – jauna spāru suga Latvijā! Augusta sākumā U.Piterānam izdevās nofotografēt tepat Rīgā, Kengaragā. Foto: U.Piterāns.

GRIEZES BIOTOPU ATJAUNOŠANA NATURA 2000 TERITORIJĀ DVIETES PALIENE

2013. gadā Dvietē turpinājās palienes pļavu atjaunošanas darbi, izcērtot tajās ieaugušos krūmus un kokus. 2012./2013. g. ziemā tika atjaunoti 27,6 ha zālāju, kopš projekta sākuma- 73,9 ha. Zālāju atjaunošana turpinājās arī 2013. gada rudenī. Līdzīgi kā divos iepriekšējos gadus, arī šajā rudenī (28.-29. septembrī) notika pļavu atjaunošanas talka. Talkā piedalījās 32 cilvēki, atjaunojot aizaugušu pļavu pie putnu vērošanas torņa, kā arī zāgējot un dedzinot augstos celmus, kas bija palikuši nenocirsti biežā sniega un ledus dēļ pagājušajā ziemā. Atjaunotajās zālāju platībās turpina ganīties „Highlander” šķirnes liellopi un „Konik” zirgi (kopējā projekta laikā ierīkoto ganību platība ir 113 ha).

2013. gadā turpinājās sagatavošanās darbi Dvietes upes atjaunošanai. Pavasarī notika upes atjaunošanas hidroloģiskā modelēšana, ko veica SIA „Procesu izpētes un analīzes centrs”. Tā bija nepieciešama, lai atrastu tādus atjaunojamās upes gultnes parametrus, kas ļautu palielināt gruntsūdens līmeni projekta teritorijā, vienlaikus neietekmējot hidroloģiskos apstākļus ārpus Dvietes palienes. Modelēšanas rezultātus VSIA „Meliorprojekts” iestrādāja upes atjaunošanas tehniskajā projektā. Vasarā tika veikta tehniskā projekta saskaņošana, kuru šajā gadā neizdevās pabeigt viena zemes īpašnieka iebildumu dēļ. Iespējams, ka tehniskajā projektā vēl būs nepieciešami grozījumi.

Projekta partneris “Vides risinājumu institūts” pabeidza griezei piemēroto biotopu modelēšanu, savietojot dzīvotnes raksturojošos datus, kas iegūti teritorijas lāzerskenēšanā, ar griežu sastopamības datiem Dvietes palienes dabas parkā. Modeļa izstrādē tika izmantotas divas metodes – lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēmas princips un nišas faktoru analīze. Otrā metode tika atzīta par precīzāku, un to ir ieteicams izmantot griezes biotopu noteikšanai un apsaimniekošanas plānošanai arī citās teritorijās.

Lai iepazītos ar pieredzi pāļņu pļavu noganīšanā, 30.-31. maijā projekta darbinieki un Dvietes palienes zemes īpašnieki devās pieredzes apmaiņas braucienā uz agrāk īstenotu LIFE projektu vietām Pededzes lejtecē un Ziemeļgaujas ielejā.

Visa gada garumā projekta jaunumi tiek publicēti projekta mājas lapā www.dvietespaliene.lv

Ilze Priedniece, projekta asistente

Pali Dvietes palienē. Foto: I.Priediece.

LIELĀ DUMPJA BIOTOPA ATJAUNOŠANA DIVOS PIEKRASTES EZEROS LATVIJĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: COASTLAKE)

Projekts Coastlake tika uzsākts 2013. gada septembrī. Tā mērķis ir, balstoties uz Eiropas Savienības Sugu aizsardzības plānu, uzlabot lielā dumpja aizsardzības statusu Latvijā un Eiropas Savienībā. Lai to sasniegtu, lielā dumpja aizsardzības pasākumu praktiskā ieviešana notiek divos lielajam dumpim nozīmīgos piekrastes ezeros – Papes ezerā un Engures ezerā. Projektu īsteno Latvijas Dabas fonds sadarbībā ar Pasaules Dabas fondu un Engures ezera parka biedrību.

Projekta laikā līdz 2017. gada rudenim plānots īstenot vairākas nozīmīgas aktivitātes:

- uzlabot lielā dumpja aizsardzības statusu un ekosistēmu funkcijas Engures ezerā un Papes ezerā, kas abi ir Natura 2000 teritorijas;
- samazināt tiešos un netiešos lielā dumpja populācijas ietekmes draudus, sekmējot ilgtspējīgu ezeru apsaimniekošanu, t.sk., uzlabojot un atjaunojot esošās degradētās lielā dumpja ligzdošanas un barošanās vietas;
- novērtēt ierosināto ezera biotopu atjaunošanas pasākumu ietekmi uz sugām projekta laikā, kā arī iestrādāt šo informāciju turpmākajos teritoriju apsaimniekošanas plānos un sugu aizsardzības vadlīnijās;
- Engures ezerā izveidot lielā dumpja sugas aizsardzības demonstrējuma teritoriju, lai uzlabotu zināšanas par lielā dumpja vajadzībām attiecībā uz biotopiem;
- radīt plaši piemērojamu un reģionāli pārbaudītu biotopu atjaunošanas metodi, tādējādi sekmējot turpmāku lielā dumpja aizsardzību Latvijā un boreālajā reģionā;
- veicināt sabiedrības izpratni par piekrastes mitrāju ekoloģisko, ekonomisko un sociālo vērtību, skaidrojot ekosistēmu funkcijas un pakalpojumus, kā arī veicinot no mitrājiem atkarīgo sugu (piemēram, lielā dumpja) aizsardzību;
- atbalstīt dabas aizsardzības jautājumu integrāciju biznesa sektorā.

2013. gadā tika uzsākta ezera biotopu atjaunošanas aktivitāšu tehnisko projektu saskaņošana, kā arī plānoti lauka darbi.

Maija Ušča, projekta komunikācijas asistente

ĒRĢĻI PĀRI ROBEŽĀM (PROJEKTA AKRONĪMS: EAGLES)

Projekts „Ērģļi pāri robežām” norisinājās no 2011. gada jūlija līdz 2013. gada septembra beigām Latvijā un Igaunijā, abu valstu pārrobežu sadarbības programmas ESTLAT teritorijā. Projektu īstenoja Latvijas Dabas fonds sadarbībā ar Igaunijas Ornitoloģijas biedrību.

Projekta mērķis bija jūras ērģļa un zivjērģļa izpēte un aizsardzības nodrošināšana, kā arī sabiedrības izglītošana. Pērn tika pabeigta izglītojošu semināru organizēšana mežsaimniecības, dabas aizsardzības un zivkopības nozarē strādājošajiem – 2013.gadā noorganizēti 9 pasākumi 176 cilvēkiem, kopējam semināru skaitam projekta ietvaros sasniedzot 27, savukārt dalībnieku skaitam – 581.

2013. gadā programmas teritorijā Latvijā tika īstenots jūras ērģļu populācijas monitorings – pārbaudītas 57 ligzdas, no tām 47 ligzdas reģistrētas kā apdzīvotas un 30 ligzdās konstatēta sekmīga ligzdošana. Apzinātas arī 14 jaunas šīs sugas ligzdas, no tām piecas jaunos ligzdošanas iecirkņos.

Pērn ikviens interesents varēja sekot līdzi zivjērģļa Ērika pavasara migrācijas ceļam no Gabonas uz Latviju. Ērģlis 2012. gada vasarā tika aprīkots ar raidītāju, kas regulāri sūtīja informāciju par putna atrašanās vietu, dodot iespēju datus atspoguļot igauņu kolēģu uzturētajā Migrāciju kartē. Raidītājs darbojās līdz 2013. gada 30. jūlijam, tātad gandrīz līdz zivjērģļu ligzdošanas sezonas beigām. 2013. gadā, tāpat kā gadu iepriekš, pie ērģļu ligzdām tika uzstādītas interneta tiešraides kameras, kas ļāva sekot līdzi zivjērģļu ligzdošanas uzvedībai- varējām vērot, kā izšķīlas un izaug trīs mazuļi. Ar kameru aprīkotajā jūras ērģļu ligzdā putni pērn neligzdoja.

2013. gadā savu ceļojumu turpināja arī lielformāta fotogrāfiju izstāde „Ērģļi pāri robežām”, kas bija skatāma Talsos, Siguldā, Smiltēnē, Ērģļos un Kornetos. Visās izstāžu vietās apmeklētajiem bija iespēja nobalsot par sev tīkamāko fotogrāfiju, savukārt projekta noslēguma pasākumā fotogrāfijas tika izlozētas balsotāju starpā.

Maija Ušča, projekta asistente

2013. gadā Papē nokerts grīšļu ķauķis *Acrocephalus paludicola*. Foto: I.Dinsbergs.

Puplakšu audzes Liepājas ezera Aizraķes plavā. Foto: J.Reihmanis.

Projekta teritorijās pie Papes un Liepājas ezeriem uzstādīti informācijas stendi. Foto: J.Reihmanis.

ILGTSPĒJĪGAS LAUKSAIMNIECĪBAS NODROŠINĀJUMS PASAULĒ APDRAUDĒTO PUTNU SUGU AIZSARDZĪBAI LAUKU AINAVĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: BALTIJAS GRĪŠĻU ĶAUKĪS)

Latvijas Dabas fonds, sadarbojoties ar projekta vadošo partneri Lietuvas Baltijas Vides Forumu un projekta partneriem Lietuvā – a/s “Goldengrass”, Žuvintas biosfēras rezervāta administrāciju un Valsts mežsaimniecības uzņēmumu „Kretinga”, līdz 2015. gada augustam īsteno projektu „Ilgtspējīgas lauksaimniecības nodrošinājums pasaulē apdraudēto putnu sugu aizsardzībai lauku ainavā”. Projekta mērķi ir atjaunot un uzturēt grīšļu ķauķa ligzdošanai nozīmīgus biotopus, kā arī demonstrēt šo praksi un veicināt sabiedrības izpratni par grīšļu ķauķa aizsardzību.

2013. gadā ar peldošo agregātu SEIGA veikta atkārtota pļauja Liepājas ezera Aizraķes plavā. Līdz ar to, biotopu atjaunošanas darbi šajā teritorijā veikti iepriekš plānotajā apmērā. Šī teritorija ir pēdējā zināmā vieta Latvijā, kur vēl 2000. gadu sākumā vairāki grīšļu ķauķu tēviņi novēroti dziedam, tādejādi liecinot par iespējamu ligzdošanu. Projekta teritorijā pie Papes ezera pērn veikta zālāju atjaunošana izcērtot iepriekš ar krūmiem blīvi aizaugušas pļavas. Pateicoties regulāriem migrējošo putnu pētījumiem, ir iegūta informācija par šīs teritorijas nozīmi grīšļu ķauķu rudens migrācijas laikā. Tā ir vienīgā vieta Latvijā, kurā ir noķerti vairāki migrējoši šīs sugas īpatņi (atsevišķi putni un ne katru gadu).

2013. gadā turpinājās apsaimniekošanas efektivitātes novērtēšanai paredzētais biotopu un pļavās ligzdojošo putnu monitorings.

Par projekta laikā veikto biotopu atjaunošanu, grīšļu ķauķu aizsardzību un statusu sagatavots ziņojums šīs sugas aizsardzībai veltītā starptautiskā konferencē, kura no 14. līdz 15. novembrim notika Viļņā.

Jānis Reihmanis, projekta vadītājs Latvijas Dabas fondā

ĶEMERU NACIONĀLĀ PARKA HIDROLOĢISKĀ REŽĪMA ATJAUNOŠANA (PROJEKTA AKRONĪMS: HYDROPLAN)

Latvijas Dabas fonds ir HYDROPLAN projekta partneris, kura galvenais uzdevums ir veikt Eiropas Savienības nozīmes biotopu izpēti projekta pasākumu platībās, izvērtējot meliorācijas un bebru darbības ietekmi uz tiem, kā arī iesaistīties hidroloģiskās atjaunošanas programmas izstrādē, sniegt speciālistu konsultācijas ūdens līmeņa atjaunošanas darbu laikā, iesaistīties informācijas sagatavošanā informācijas stendiem un rakstu krājumam par hidroloģiskā režīma atjaunošanu dabas teritorijās.

Līdz 2013. gada martam LDF pabeidza ES nozīmes biotopu inventarizāciju- apsekošanu, kartēšanu un novērtēšanu dabā visās trijās HYDROPLAN projekta pasākumu teritorijās 1743 ha kopplatībā. Darba rezultāti un to izmantošana Vides risinājumu institūta izstrādātajās hidroloģiskā režīma atjaunošanas programmās tika apspriesta projekta partneru sanāksmēs, piedaloties arī LDF projekta vadītājam un biotopu ekspertam. 9.-14. jūnijā LDF projekta vadītājs un biotopu eksperts piedalījās projekta izpētes un pieredzes apmaiņas braucienā uz mitrāju atjaunošanas vietām Vācijā un Beļģijā. Oktobrī tika pabeigts un Eiropas Komisijai iesniegts projekta progressa pārskats.

Edmunds Račinskis, projekta vadītājs Latvijas Dabas fondā

MEŽA BIOTOPU ATJAUNOŠANA GAUJAS NACIONĀLAJĀ PARKĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: FOR-REST)

Kopš 2012. gada sākuma sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi, Vides risinājumu institūtu un ELM MEDIA īstenotā projekta mērķis ir uzlabot vecu vai dabisku boreālo mežu (9010*), purvaino mežu (91D0*) un lapukoku praulgrauža *Osmoderma eremita* aizsardzības statusu Gaujas Nacionālā parkā (GNP), izstrādājot šo biotopu un dzīvotņu ilgtermiņa apsaimniekošanas programmas, veidojot biotopam raksturīgas struktūras 300 ha lielā vecu vai dabisku boreālo mežu platībā, atjaunojot susinātus purvainos mežus 130-170 ha platībā un veidojot ilgtspējīgas lapkoku praulgraužu dzīvotnes, atēnojot lapu koku praulgrauzim piemērotus kokus 60-80 ha lielā platībā.

2013. gadā galvenā uzmanība tika veltīta ES nozīmes meža biotopu un lapu koku praulgraužu apdzīvotību meklējumiem, apsaimniekošanas programmu zinātniskā pamatojuma un koncepciju izstrādei, prioritāri apsaimniekojamo vietu atlasei, apsaimniekošanas pasākumu plānošanai un apsaimniekošanas darbu apjomu novērtēšanas metožu izstrādei, kā arī tās pārbaudei veicot sagatavošanas darbus pirmajās atjaunošanas pasākumu veikšanas vietās. Paveiktais jau 2014. gada sākumā ļaus pabeigt iesāktās GNP vecu vai dabisku boreālo mežu, GNP lapukoku praulgraužu un purvaino mežu atjaunošanai piemērotās vietas – Gulbju salas purva – purvaino mežu apsaimniekošanas programmas un uzsākt plānotos dzīvotņu un biotopu atjaunošanas darbus.

Baiba Strazdiņa, projekta vadītāja Latvijas Dabas fondā

EIROPAS SAVIENĪBAS NOZĪMES BIOTOPU INVENTARIZĀCIJA LIETUVAS REPUBLIKAS TERITORIJĀ

2013. gadā turpinājās iepriekšējā sezonā uzsāktais darbs – Latvijas Dabas fonda eksperti sadarbībā ar SIA „ELLE” un lietuviešu ekspertiem kartēja Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus Lietuvā.

Pērn darbu uzsāka 12 jauni eksperti, jo pēc pirmās sezonas bija skaidrs, ka apjomīgā darba veikšanai vajadzīgi papildspēki. Pavasarī notika mācības un jau jūnija sākumā tika uzsākts darbs. Kopumā 2013. gadā no LDF Lietuvā strādāja 38 eksperti. Ja iepriekšējā gadā darbs vairāk bija Latvijas robežas tuvumā, tad 2013. gadā jau strādājām vairāk uz dienvidiem – Plunges, Paņevēžas un Utenas apkārtnē, nokartējot 52 kvadrātus.

Pērn Latvijas Dabas fondam bija uzticēts kartēt arī Žemaitijas nacionālo parku, t.i., izstaigāt visu teritoriju vairāk kā 20 000 ha platībā, turklāt pusi no tās aizņem rezervāta zona, kur katra zemes pēda ir kāds no Eiropas nozīmes biotopiem. Tas, protams, nozīmē arī vairāk darba – vidēji vienā kvadrātā šeit strādātas gandrīz 30 dienas, kamēr citos kvadrātos vidēji 14. Arī puse no visām 2013. gadā aizpildītajām 8078 anketām ir tieši Žemaitijā.

Biotopi, kurus visbiežāk nācās kartēt, bija Staignāju meži (9080), Sugām bagāti egļu meži (9050) un Purvaini meži (91D0). No zālājiem – Mēreni mitri (6150) un Palienu zālāji (6450).

Valda Baroniņa, projekta vadītāja

BIOLOĢISKI VĒRTĪGO ZĀLĀJU INVENTARIZĀCIJA LATVIJĀ

Laikā no 2013. gada 1. jūnija līdz 1. novembrim norisinājās projekts „Bioloģiski vērtīgo zālāju inventarizācija Latvijā”. Tā ietvaros notika esošo potenciālo putniem nozīmīgo bioloģiski vērtīgo zālāju (BVZ) izvērtēšana un no jauna pieteikto BVZ apsekošana pēc jaunās Dabas aizsardzības pārvaldes izstrādātās metodikas.

Projektā tika iesaistīti pieci ornitoloģijas eksperti un 28 botānikas eksperti. Putniem potenciāli vērtīgo zālāju apsekošana veikta Kurzemē, daļā Zemgales reģiona un Ilūkstes novadā, apsekojot 4142 ha lielu platību. No jauna pieteikto zālāju inventarizācija veikta Zemgalē un Vidzemē, kā arī Kurzemes reģiona A daļā un Latgales Z daļā, novērtējot to atbilstību botānisko BVZ statusam 16 597 ha lielā platībā. Gandrīz ¾ jeb 73% no apsekotajiem laukiem neatbilst BVZ kritērijiem, 21% apsekoto platību daļēji vai pilnībā atbilst BVZ, bet 6% apsekoto platību eksperti novērtējuši kā putniem potenciāli nozīmīgus zālājus. Lielākajā daļā platību, kas atzītas kā neatbilstošas botānisko BVZ statusam, tika novērtētas kā dažāda vecuma atmatas, ruderalizēti un pamesti zālāji, kā arī kultivēti zālāji, bet daļā platību konstatēti tīrumi.

Rūta Sniedze – Kretalova, projekta vadītāja

Bioloģiski vērtīgs zālājs. Foto: D.Kretalovs.

BARĪBAS VIELU NOTECES MAZINĀŠANA BALTIJAS JŪRĀ, VIENOTI APSAIMNIEKOJOT MITRZEMES UN ZĀLĀJUS (PROJEKTA AKRONĪMS: SNOWBAL)

2013. gada decembrī noslēgtā projekta mērķis bija uzlabot lauksaimnieku un lēmumu pieņēmēju zināšanas par ilgtspējīgām lauksaimniecības metodēm, kas mazina augu barības vielu noteci uz Baltijas jūru, un popularizēt saimniecības, kuras demonstrē, ka ilgtspējīga un dabai draudzīga saimniekošana var būt rentabla.

Lai uzlabotu lauksaimnieku informētību, 2013. gadā tika rīkoti divi semināri par videi draudzīgām gaļas liellopu audzēšanas metodēm un četri pieredzes apmaiņas braucieni. To laikā dalībnieki varēja iepazīt gaļas liellopu audzētāju saimniecības, kurās sekmīgi tiek pielietoti projektā popularizētie ganību lopkopības un kūtsmēslu apsaimniekošanas risinājumi, kā arī izdota grāmata par aktuāliem ganību apsaimniekošanas un gaļas liellopu audzēšanas jautājumiem.

Lai uzlabotu sabiedrības izpratni par eitrofikāciju, tās izraisītajām problēmām un ilggadīgo zālāju, palieņu un buferjoslu lomu eitrofikācijas mazināšanā, 2013. gadā tika sagatavotas jaunas faktu lapas par dažādiem eitrofikācijas un ganību lopkopības aspektiem, kā arī Jelgavā, Priekules, Salacgrīvā un demonstrējumu saimniecībā „Lielkrūzes” izstādīta ceļojošā izstāde „No pļavas līdz jūrai”.

Turpinot 2012. gadā iesāktās lauksaimnieku, dabas aizsardzības speciālistu un pilsētnieku sadarbības tradīcijas, arī 2013. gadā tika rīkota talka. Šoreiz zemnieku saimniecībā „Krastrīņi” ap vairāk nekā 150 ozoliem, liepām, mežābelēm un citiem bioloģiski vērtīgiem kokiem to stumbru lejasdaļās tika uzlikti no bebru grauzumiem aizsargājoši metāla sieti.

Ne mazāk nozīmīgs ir bijis darbs ar lēmuma pieņēmējiem – Lauku attīstības programmas (LAP) 2014.-2020. gadam izstrādātājiem. Lai sagatavotu labāku pamatojumu LDF ierosinātajiem LAP pasākumiem, tika analizēti Meatball projekta (skat.15.lpp) līdzfinansēto pasākumu ekonomiskā efektivitāte un 2007.-2013. gada Latvijas, Igaunijas un Zviedrijas LAP loma dabisko zālāju un mitrāju saglabāšanā. Kaut arī darbs pie jaunā LAP izstrādes vēl nav beidzies un praktiskie projekta panākumi tā uzlabošanā vēl nav zināmi, skaidrs, ka bez projekta atbalsta LAP izstrādes procesā LDF nebūtu bijis iespējams tik aktīvi līdzdarboties.

Maija Ušča, projekta komunikācijas asistente Latvijas Dabas fondā

MEATBALL

Projekts tika īstenots līdz 2013. gada decembrim. Projekta mērķis bija lauksaimniecības radītās barības vielu noteces uz Baltijas jūru mazināšana. 2013. gadā projekta modeļsaimniecībās tika attīstītas ekoloģiski un ekonomiski ilgtspējīgas saimniekošanas metodes, lai mazinātu barības vielu noteci uz Baltijas jūru un veicinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu lauku ainavā.

Turpinot iepriekšējos gados uzsāktos darbus, saimniecībās „Vekši” un „Mežāres” veikti pasākumi lauksaimniecības radītās noteces mazināšanai un ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes saglabāšanai.

Lai nodrošinātu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, projektā veikta koku un krūmu izciršana palieņu pļavās pie Dvietes upes. Ierīkojot ganību aplokus, veicināta bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošana, to ekstensīvai noganišanai izmantojot gaļas šķirņu liellopus.

Konvencionālās lauksaimniecības apstākļos SIA “LLU mācību un pētījumu saimniecība “Vecauce”” teritorijā pārbaudīta neapsētu saliņu aramzemes laukos loma lauksaimniecības zemju bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanā. Tāpat šajā saimniecībā veiks pētījums par ūdens līmeņa regulēšanas sliekšņu izmantošanu ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanai un augu barības vielu koncentrāciju mazināšanai.

Projekta modeļsaimniecībās ieviestās metodes analizētas, lai noteiktu to ekoloģisko un ekonomisko ietekmi un nozīmi saimniecību ikdienas darbā.

Jānis Reiņmanis, projekta vadītājs Latvijas Dabas fondā

„Cīruļu laukumi” jeb neapsētas saliņas saimniecības “Vecauce” ziemāju tīrumos.
Foto: J.Reiņmanis.

Ūdens līmeņa regulēšanas sliekšnis augu barības vielu koncentrāciju mazināšanai saimniecībā “Vecauce”. Foto: J.Reiņmanis.

Projekta modeļsaimniecībās veicināta bioloģiski vērtīgo zālāju noganišana; attēlā – gaļas liellopi saimniecībā „Vekši”. Foto: J.Reiņmanis.

SUGU UN BIOTOPU DATU PIEGĀDE, INTERPRETĀCIJA UN APSTRĀDE ZIŅOJUMA GATAVOŠANAI ATBILSTOŠI BIOTOPU DIREKTĪVAS 17. PANTAM (PROJEKTA AKRONĪMS: ARTICLE 17)

Ik sešus gadus visas ES valstis gatavo ziņojumu Eiropas Komisijai par apdraudēto dzīvotņu un sugu stāvokli katrā valstī. Ziņojuma būtība ir novērtēt sasniegto ceļā uz valstu apņemšanos apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos. Latvija šo ziņojumu pirmo reizi sagatavoja 2007. gadā, un 2013. gada septembrī ir noslēgusies otrā ziņojuma iesniegšana par 2007-2012. gada periodu.

Ziņojuma faktu daļu Dabas aizsardzības pārvaldes uzdevumā apkopoja Latvijas Dabas fonds, sagatavošanā pieaicinot 28 vadošos dzīvotņu un sugu ekspertus. Šo novērtējumu visas ES valstis sagatavo pēc vienām un tām pašām vadlīnijām, kas izriet no Dzīvotņu direktīvas. Latvijas oficiālajā dzīvotņu sarakstā, kas pakļauts vērtējumam, ir 8 jūras, 9 piejūras un iekšzemes kāpu, 7 iekšzemes ūdeņu, 2 virsāju, 11 zālāju, 8 purvu, 3 iežu atsegumu, 9 mežu dzīvotņu veidi, kuri pārstāv Latvijas ainavas relatīvi dabiskāko/pirmatnīgāko daļu. Visnelabvēlīgākais stāvoklis konstatēts meža dzīvotņu grupā, kur pilnīgi visiem dzīvotņu veidiem tas novērtēts kā vissliktākais iespējamais. Savukārt šobrīd visstraujāk izzūdošās ir dabisko pļavu dzīvotnes. Labākais stāvoklis ir iežu atsegumu grupai, kur iekļautas kaļķiežu un smilšakmens klintis un alas. Ziņojums sniegts arī par 114 sugām (izņemot putnu sugas, jo par tām tiek ziņots atsevišķi).

Viesturs Lārmanis, Inese Gmizo-Lārmane

ES NOZĪMES AIZSARGĀJAMO DABAS TERITORIJU NATURA 2000 DATU BĀZES AKTUALIZĀCIJA

2013. gada vasarā projektā “Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju *Natura 2000* datu bāzes aktualizācija” tika atjaunota informācija *Natura 2000* datu bāzē par visām 322 Latvijas *Natura 2000* teritorijām. *Natura 2000* datu bāzē reizi 6 gados ir jāaktualizē informācija par visiem biotopiem un sugām. Lai to izdarītu tika apkopota un izanalizēta pieejamā informācija no:

- dabas aizsardzības plāniem, kas izstrādāti pēc 2005. gada;
- bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmas *Natura 2000* vietu monitoringa laika posmā no 2008. līdz 2012. gadam;
- citiem bioloģiskās daudzveidības inventarizācijas un monitoringa projektiem.

Uzsākot darbu *Natura 2000* datu bāzē bija informācija par 1636 biotopiem. Veicot datu bāzes papildināšanu dzēsti 189 (12%) biotopi, pievienoti 506 (31%) biotopi. Biotopu skaits *Natura 2000* datu bāzē 2013. gadā – 1953 biotopi. *Natura 2000* datu bāzē bija informācija par 3598 sugām. Veicot datu bāzes papildināšanu dzēstas 34 sugas, pievienotas 595 (17%) sugas. Sugu skaits *Natura 2000* datu bāzē 2013. gadā – 4159 sugas.

Iepriekš *Natura 2000* datu bāzē nebija informācijas par biotopu platību hektāros (ha), tikai procentos. Visās *Natura 2000* teritorijās katram biotopam, izmantojot aktuālāko pieejamo biotopu kartējumu, tika noteikta platība hektāros.

Nora Rustanoviča, projekta vadītāja

BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS MONITORINGA PROGRAMMAS AKTUALIZĀCIJA UN DABAS AIZSARDZĪBAS INSTITŪCIJU PERSONĀLA APMĀCĪBA

2013. gadā Dabas aizsardzības pārvaldes uzdevumā Latvijas Dabas fonds veica Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmas (turpmāk- BDMP) izvērtējumu un aktualizāciju. Aktualizācija tika veikta, ņemot vērā trūkumus un vajadzības, kas konstatētas:

- sagatavojot ziņojumu par ES Biotopu direktīvas (92/43/EEC) ieviešanu Latvijā (Article 17 ziņojums);
- sagatavojot ziņojumu par Putnu direktīvas 2009/147/EK ieviešanu Latvijā (Article 12 ziņojums);
- veicot Natura 2000 datu bāzes aktualizāciju.

Vienlaikus izstrādāts BDMP Fona monitoringa pasākumu saraksts un aktualizētas monitoringa metodikas vairākām sugu grupām. Atbilstoši darba uzdevumam veikta arī Dabas aizsardzības institūciju darbinieku apmācība Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmas ieviešanas jautājumos, organizējot divus seminārus.

Inese Gmizo-Lārmane, projekta vadītāja

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNA ATJAUNOŠANA DABAS LIEGUMAM “SĀTIŅU DĪKI”

Dabas aizsardzības plāna atjaunošana dabas liegumam „Sātiņu dīķi” tika uzsākta 2013.gada pavasarī un turpināsies līdz 2014. gada jūnijam. Projekta mērķis ir atjaunot dabas aizsardzības plānu, aktualizējot teritorijas aizsargājamo biotopu kartējumu un apsaimniekošanas pasākumus, kā arī uzsākt atsevišķu pasākumu ieviešanu. Projektu finansē Latvijas Vides aizsardzības fonds un līdzfinansē Saldus novada pašvaldība.

Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, tika informēti visi lieguma teritorijas zemes īpašnieki. Lai iegūtu aktuālo informāciju par teritorijā sastopamajām dabas vērtībām un to stāvokli, sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēti eksperti inventarizēja Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamus biotopus, kā arī veica putnu, zīdītāju, rāpuļu, abinieku un bezmugurkaulnieku sugu izpēti. Tika veikta arī teritorijas hidroloģiskā režīma izpēte. 2014. gadā turpināsies priekšlikumu sagatavošana teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem, individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un zonējumam. Dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana un izstrādes pabeigšana notiks 2014. gadā.

2013. gadā tika izvietotas teritorijas robežzīmes, kā arī diskusiju rezultātā precizētas vietas, kur 2014. gadā tiks izvietoti informācijas stendi un uzbūvēta putnu vērošanas platforma.

Maija Ušča, projekta asistente

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNU IEVIEŠANA – PASĀKUMU EFEKTIVITĀTES NOVĒRTĒJUMS NATURA 2000 TERITORIJĀS „SAKAS GRĪŅI”, „ČUŽU PURVS” UN „ĀDAŽI”

Projekta pasākumi norisinājās trīs īpaši aizsargājamās dabas teritorijās – dabas liegumos „Čužu purvs”, „Sakas grīņi” un aizsargājamo ainavu apvidū „Ādaži”. Šajās teritorijās tika izvērtēta agrāk veikto pasākumu ietekme uz biotopiem, augu un dzīvnieku sugām.

Projektā konstatēts, ka dabas liegumā „Čužu purvs” koku un krūmu izciršana dabiskos zālajos ar krūma čužu un regulāra krūmu un koku atvašu pļaušana ir sekmējusi krūma čužas vitalitātes uzlabošanos, kā arī sekmējusi tādu īpaši aizsargājamo augu sugu kā bruņucepuru dzegužpuķes, odu gimnadēnijas un krūmu cietpienes skaita palielināšanos.

Novērojumi dabas liegumā „Sakas grīņi” liecina, ka selektīva koku un krūmu izciršana sekmē grīņa sārtenes seguma palielināšanos tikai tajās vietās, kur ir sugas izplatībai piemērotas vietas- mitrs lēzens mikroreljefs, kurā dominē sfagni, un zilganās molīnijas segums ir niecīgs. Slapjo virsāju pļaušana nav būtiski sekmējusi grīņa sārtenes izplatīšanos un seguma palielināšanos. Arī sekla augsnes uzirdināšana nedeva cerētos rezultātus.

Aizsargājamo ainavu apvidū „Ādaži” pēc koku un krūmu izciršanas un ūdens līmeņa paaugstināšanas susināšanas ietekmētā un bieži arī agrāk degušā augstajā purvā un slapjā virsājā, ir notikušas augāja izmaiņas. Būtiski palielinājies sfagnu un makstainās spilves segums, vietām zilgano molīniju nomainījusi makstainā spilve. Savukārt slapjākajās vietās viršu segums ir samazinājies.

Projekta laikā iegūtos novērojumus varēs izmantot pētīto teritoriju dabas aizsardzības plānu ieviešanā vai atjaunošanā. Par saviem darba rezultātiem mēs stāstījām trīs semināros: Kandavas novada domē – par „Čužu purvu”, Pāvilostā – par „Sakas grīņiem” un Rīgā par visām trim īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Liene Auniņa, projekta vadītāja

MONITORINGS NATURA 2000 TERITORIJĀS

Kopš 2008.gada Latvijas Dabas fonda eksperti veikuši augu, biotopu, zīdītāju un bezmugurkaulnieku monitoringu *Natura 2000* teritorijās. *Natura 2000* ir Eiropas Savienības dabas daudzveidības saglabāšanai izveidoto aizsargājamo teritoriju tīkls. *Natura 2000* tīklā Latvijā ir iekļautas 327 teritorijas, t.sk., 4 dabas rezervāti, 4 nacionālie parki. 2013. gadā Latvijas Dabas fonda eksperti veica sikspārņu, jūras piekrastes un saldūdens zivju monitoringu.

Sikspārņu monitoringa ietvaros tika veiktas dīķu naktssikspārņu *Myotis dasycneme* uzskaites *Natura 2000* vietās. Tika izmantota 2008.-2012. gadu monitoringa metodika, skaitot pieaugušās mātītes pie to vasaras koloniju mītnēm vakara izlidojuma laikā. Uzskaites veiktas pie 12 mītnēm 9 *Natura 2000* teritorijās.

Speciālā monitoringa “Jūras piekrastes biotopi” ietvaros 2013. gadā tika apsektas piecas monitoringa stacijas (Nida, Pāvilosta, Lielirbe, Daugavgrīvas un Šķīsteru rags – Vitrupe), kur veikti jūras krasta dinamisko procesu mērījumi, kā arī augsnes ķīmiskā sastāva, veģetācijas struktūras, augu un ķērpju sugu sastāva novērtējums. Iegūtie rezultāti tika salīdzināti ar 2006. gadā veiktā monitoringa rezultātiem.

Saldūdens zivju monitoringa ietvaros 2013. gadā tika veikta savvaļas laša populāciju izpēte, direktīvas 92/43/EEC sugu izplatības un īpatņu daudzuma novērtēšana *Natura 2000* teritoriju upēs, jaunu pīkstes *Misgurnus fossilis* atradņu izpēte, nēģa kāpuru monitoringa un Latvijā LVS EN 14757:2005 standarta noteikto un zivsaimnieciskos pētījumos ezeros lietoto zivju uzskaites metožu salīdzinājums.

Dīķu naktssikspārnis *Myotis dasycneme* Boie vakarā izlidojot no baznīcas. Foto: J.Rydell.

Dīķu naktssikspārņa *Myotis dasycneme* Boie tuvplāns. Foto: J.Rydell.

Rozentovas draudzes katoļu baznīca – dīķu naktssikspārņu *Myotis dasycneme* Boie ilggadīgas mātīšu kolonijas mītne. Foto: J.Rydell.

INOVATĪVAS PIEEJAS JŪRAS BIOLOĢISKĀS DAUDZVEIDĪBAS MONITORINGAM UN DABAS VĒRTĪBU AIZSARDZĪBAS STĀVOKĻA NOVĒRTĒŠANAI BALTIJAS JŪRĀ (PROJEKTA AKRONĪMS: MARMONI)

2013. gadā projekta ietvaros izstrādāti 15 ar putniem saistīti indikatori bioloģiskās daudzveidības stāvokļa novērtēšanai Baltijas jūrā. Ar indikatoriem un to aprakstiem var iepazīties projekta interneta vietnē marmoni.balticseaportal.net

Ar ziemojošajiem ūdensputniem izstrādātie indikatori aprobēti arī starptautiski, aprēķinot tos visai Baltijas jūrai, sākot no 1991. gada un izmantojot datus no visās deviņās Baltijas jūras valstīs veiktajām starptautiskajām ziemojošo ūdensputnu uzskaitēm. Šie indikatori prezentēti Eiropas Putnu Uzskaišu padomes 19. starptautiskajā konferencē un iekļauti arī HELCOM kodola (CORESET) indikatoru sarakstā.

Pērn veiktas arī ziemojošo, ligzdojošo un vasarojošo jūras putnu uzskaites no krasta visā projekta Rīgas jūras līča un Baltijas jūras teritorijā (290 km), kā arī uzskaites no kuģa Rīgas jūras līča rietumdaļā, Irbes šaurumā un sēkļos uz rietumiem no Ovišiem. Kuģu uzskaites laikā papildus klasiskajai uzskaitē veikta arī kākauļu un tumšpiļu *Melanitta* baru foto dokumentēšana vēlākai šo sugu demogrāfiskā stāvokļa analīzei.

Uzsākta jūras bioloģiskās daudzveidības novērtējuma pārskata sagatavošana. Atšķirībā no valstu ziņojumiem, projekta ietvaros veiktais novērtējums būs par četrām projekta teritorijām, no kurām divas ir pārrobežu teritorijas.

Ainārs Auniņš, projekta vadītājs Latvijas Dabas fondā

EKOENERĢIJAS TĪKLA ATTĪSTĪBA

Projekta „EKOenerģijas tīkla attīstība” mērķis ir ieviest Latvijā un Igaunijā elektroenerģijas eko-sertifikātu „EKOenerģija”, aicinot elektrības ražotājus piedāvāt patērētājiem ar EKOenerģiju sertificētus produktus, kā arī informējot sabiedrību par EKOenerģiju un enerģijas tirgus liberalizāciju. Projektu īsteno Latvijas Dabas fonds, sadarbojoties ar Igaunijas Dabas fondu un Somijas Dabas aizsardzības asociāciju.

EKOenerģijas tīklā no Latvijas ir iesaistījušās arī citas NVO – Zaļā Brīvība un Latvijas Zaļā kustība. Latvijas Dabas fonds un minētās organizācijas bija pirmās Latvijā, kas sertificējušas savu enerģijas patēriņu ar EKOenerģijas sertifikātu. Tas nozīmē, ka enerģija, ko šīs nevalstiskās organizācijas kopš pērnā gada patērē, ir saražota gan klimatam, gan dabai draudzīgā veidā.

Pērn projekta laikā informējām par elektroenerģijas sertificēšanu elektrības patērētājus. Savukārt, lai informētu enerģētikas jomas profesionāļus par EKOenerģijas marķējumu, 2013. gada rudenī piedalījāmies 9. starptautiskajā izstādē „Vide un Enerģija 2013”, kas norisinājās Rīgā.

Maija Ušča, projekta sabiedrisko attiecību koordinatore

LATVIJAS DABAS FONDA ATBALSTĪTĀJI UN SADARBĪBAS PARTNERI

ZIEDOTĀJI

Viduslaiku sēta "Niedru lija" un privātpersonas

PROJEKTU FINANSĒTĀJI

SADARBĪBAS PARTNERI LATVIJĀ:

Baltijas Vides Forums-Latvija, Dabas aizsardzības pārvalde, ELM MEDIA, Engures dabas parka fonds, Ilūkstes novada dome, karšu izdevniecība „Jāņa sēta”, Latvijas Botāniķu biedrība, Latvijas Entomologu biedrība, Latvijas Hidroekoloģijas institūts, Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs”, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Latvijas Tūrisma attīstības valsts aģentūra, Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultāte, Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs, Ludzas novada pašvaldība, Papes dabas parka fonds, Pasaules Dabas fonds, Rīgas Tehniskā universitāte, Saldus novada pašvaldība, SIA „Bio Re”, SIA „ELLE”, Siguldas novada dome, Vides aizsardzības klubs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Vides risinājumu institūts, Z/s „Skujas”, žurnāls GEO, žurnāls National Geographic, žurnāls „Vides Vēstis”.

SADARBĪBAS PARTNERI EIROPĀ:

Ark Nature, a/s “Goldengrass”, Baltijas Jūras tūrisma komisija, Baltijas Vides Forums-Igaunija, Baltijas Vides Forums-Lietuva, Baltkrievijas Lauku tūrisma asociācija, „Eptisa”, Greifsvaldes Universitāte, Igaunijas Dabas fonds, Igaunijas Jūras institūts, Igaunijas Ornitoloģijas biedrība, Kopenhāģenas biznesa skola, Koszalinskas reģiona attīstības aģentūra, Leborgas pašvaldības administrācija, Lietuvas Piļu un muižu asociācija, Lietuvas Republikas Dabas izpētes centrs, Narvas pašvaldības administrācija, Neringas pašvaldības administrācija, Rietumigaunijas Tūrisma asociācija, Rostokas Uzņēmēju asociācija, Somijas Dabas aizsardzības asociācija, Somijas Medniecības un zvejniecības izpētes institūts, Somijas Nacionālā senlietu padome, Somijas Tūrisma pārvalde, Somijas Vides institūts, Uppland Foundation, Valsts Mežsaimniecības uzņēmums „Kretinga”, Vācijas Pilsētu un telpiskās attīstības asociācija, WWF Zviedrija, Ziemeļeiropas Tūrisma un rekreācijas izpētes institūts, Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūra, Žuvintas Biosfēras rezervāta administrācija UAB „ELLE”.

LATVIJAS DABAS FONDS IR NEVALSTISKO ORGANIZĀCIJU BIEDRS:

EU-RUSSIA CIVIL SOCIETY FORUM
ГРАЖДАНСКИЙ ФОРУМ ЕС-РОССИЯ

LATVIJAS DABAS FONDS PATEICAS VISIEM ATBALSTĪTĀJIEM UN SADARBĪBAS PARTNERIEM!

Latvijas Dabas fonds aicina uz sadarbību dabas daudzveidības saglabāšanai. Būsim pateicīgi arī par jūsu ziedojumiem. Reģistrācijas nr. 40008019379, norēķinu konta nr. LV51HABA000140J039356, Swedbank. PayPal kontu, lūdzu, skat. www.ldf.lv. Latvijas Dabas fondam ir sabiedriskā labuma organizācijas statuss.

Latvijas Dabas fonds

Dzirnavu iela 73-2

Rīga, LV 1011

Tālrunis: 67830999

Fakss: 67830291

E-pasts: ldf@ldf.lv

www.dabasdati.lv

www.ldf.lv

twitter.com/ldf_lv

Pirmā vāka foto: **Ārstniecības pātaine** *Betonica officinalis* Foto: L.Auniņa.

Pēdējā vāka foto: : **Dvietes paliene**. Foto: V.Baroniņa.

Pārskats iespiests uz videi draudzīga papīra, kam piešķirts FSC sertifikāts.